

Еліна Градінович
студентка IV курсу СВО бакалавра
факультету філології й журналістики
імені Михайла Стельмаха
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
(Наук. керівн. – д. філол. н., проф. Іваницька Н.Л.)

ПРИНЦИПИ ТА ПРАВИЛА ПОБУДОВИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ УЧНІВ П'ЯТОГО КЛАСУ

Однією із інноваційних форм інформатизованої системи освіти є тестування. Ця форма, надзвичайно популярна за кордоном, в останні десятиліття активно впроваджується в Україні і є одним із важливих кроків до реалізації Болонської конвенції, яка передбачає створення об'єктивної системи контролю отриманих знань і умінь, сформованості професійної та комунікативної компетентності [6].

Мета статті – виявити основні принципи та правила побудови тесту, враховуючи вікові особливості учнів п'ятого класу та на цій основі розробити тестові завдання до вправ з підручника для п'ятого класу «Українська мова» С. Єрмоленко та В. Сичової.

Матеріалом дослідження слугували роботи В. Аванесова, Н. Барабанової, Л. Паращенко, І. Булах та М. Мруги.

Науковці почали працювати над теорією тестів більше ста років тому. Залучались науковці різних галузей науки – психології, педагогіки, соціолінгвістики та інших.

На думку В. Аванесова, наука тестологія може бути педагогічною, психологічною або соціологічною, залежно від того, де застосовується і розвивається [2]. Педагогічна тестологія покликана займатися питаннями

розроблення тестів для об'єктивного контролю підготовленості учнів та студентів. У структурі підготовки велике місце займають знання, уміння, навички та уявлення. Ключовими поняттями тестології як однієї з методичних теорій є вимір, тест, зміст і форма завдань, надійність і валідність результатів виміру [3].

Тест (test) – слово англійського походження, що означає іспит, спробу, випробування. Тест – це стандартизоване завдання, за результатами якого роблять висновок про знання, уміння, навички (здібності, професійну придатність, обдарованість тощо) того, кого випробовують. У сучасній теорії та практиці тестового контролю нараховується понад 20 різновидів тестів: залежно від мети, характеру та функцій контролю, характеру, форми відповіді [5].

Саме через таку кількість різновидів тестів одним із головних питань, що постають перед вчителем – питання вибору найкращого тесту з великої кількості можливих.

Переваги тестування над іншими формами контролю знань:

1. Упродовж невеликого відрізка часу можливо перевірити якість знань.
2. Об'єктивна оцінка знань.
3. Увага учня сконцентрована на суті відповіді, а не на її формулюванні.
4. Постійний зворотний зв'язок між учнем та вчителем.
5. Висока технологічність перевірки результатів тестування.

З огляду на це, розробка тестів має ґрунтуватися на врахуванні вікових особливостей учнів, теми, знання з якої перевіряються та меті тесту – контроль і перевірка чи закріплення знань.

Відповідно до вікової періодизації дітей шкільного віку виділяють групи молодших школярів, підлітків і старшокласників. Отже, в середній загальноосвітній школі контингент учнів за віком охоплює три вікові групи,

які можна розподілити відповідно до ступенів навчання іноземної мови таким чином:

1. Початковий ступінь (2-4 класи) – учні вікової групи «молодші підлітки»;
2. Середній (5-9 класи) – учні вікової групи «старші підлітки»;
3. Старший (10-11 класи) – учні вікової групи «старшокласники».

Кожній віковій групі учнів притаманні свої психологічні особливості. Психологічні особливості учнів різних вікових груп по-різному впливають на успішність їх навчальної діяльності.

У віковій групі «старші підлітки» головною особливістю є спрямованість учнів на самореалізацію, яка може виражатись і в результатах тестування. Учні даної вікової групи мають інтерес до виконання тесту з мови. Але оскільки вони є проблемними, то при розробці тестів для використання на середньому ступені необхідно приділяти особливу увагу добору привабливих з точки зору цих учнів тестових завдань, текстів [1].

Основні правила, якими необхідно користуватися під час створення тестових завдань:

1. Кожне тестове завдання має оцінювати досягнення важливої та суттєвої освітньої цілі. Слід уникати перевірки тривіальних або надмірно вузькоспеціальних знань.
2. Кожне тестове завдання має перевіряти відповідний рівень засвоєння знань, в тому числі вищі когнітивні рівні.
3. Умова має містити чітко сформульоване завдання. Завдання має фокусуватися на одній проблемі.
4. Варіанти відповідей мають бути гомогенними (однорідними).
5. Усі дистрактори мають бути вірогідними (правдоподібними).
6. Інформація, що міститься в одному тестовому завданні, не повинна давати відповідь на інше тестове завдання.
7. Не рекомендується використовувати як правильну відповідь чи дистрактор фразу «все з вищевказаного».

8. Не рекомендується використовувати як правильну відповідь чи дистрактор фразу «нічого з вищевказаного».

9. Умова по можливості має бути сформульована позитивно.

10. Необхідно уникати при формулюванні умови підказок типу:

✓ граматична невідповідність між умовою та варіантами відповідей;

✓ повторення у правильній відповіді слів з умови;

✓ використання прикладів з підручника чи лекції як тестових завдань;

✓ найдовша правильна відповідь;

✓ найдетальніша правильна відповідь;

✓ дистрактори, що виключають один одного;

✓ ситуації, коли одне тестове завдання є підказкою для другого [4, с. 39]

Важливим аспектом створення тесту є формулювання умови. За І.С. Булах та М.Р. Мруги треба послуговуватися такими правилами написання умови:

1. Рекомендується використовувати **форму запитання або наказову форму**, які є легшими для екзаменованих і ставлять перед ними більш чітке завдання.

2. **Включайте в умову центральну ідею завдання та максимум інформації**, що міститься у тестовому завданні.

3. **Формулюйте умови позитивно**. Уникайте негативних формулювань, які вимагають протилежної, порівняно з більшістю тестових завдань, дії (вибір неправильного, гіршого), та є складними для розуміння екзаменованими.

4. **Не базуйте тестове завдання закритого типу на думці, погляді, суб'єктивній оцінці**. Такі завдання можуть мати декілька відповідей, які можна захистити і не мати однозначної правильної відповіді.

Написання варіантів відповідей є найскладнішим завданням під час створення тестового завдання. Серед відповідей мінімум одна є правильною, або найкращою, решта – дистрактори – є неправильними.

Автори «Створюємо якісний тест» пропонують дотримання таких рекомендацій під час створення варіантів відповідей до завдань:

1. При підборі дистракторів доцільно використовувати поширені помилки, хибні уявлення, об'єкти, що відповідають лише частині характеристик, наведених в умові. Водночас у дистракторах **не повинно бути каверзної та хибної інформації.**

2. Уникайте фразування правильної відповіді цитатою з підручника або стереотипним виразом.

3. Якщо можливо, **варіанти відповідей треба розміщувати системно** (в логічному, в алфавітному порядку, у порядку збільшення або зменшення чисел тощо)

4. Відповіді мають бути **незалежними одна від одної** та не перетинатися між собою. Відповіді, що перетинаються, рідко бувають правильними, і це слугує підказкою для екзаменованих.

5. Відповіді мають **бути однорідними за змістом.**

6. Відповіді мають **бути короткими та простими за структурою.**

7. Відповіді **мають відповідати умові** граматично, стилістично та логічно.[4, с. 40–42]

Розроблені тестові завдання (закритого типу) до теми «Речення. Граматична основа речення (підмет і присудок)» на основі підручника для п'ятого класу «Українська мова» С. Єрмоленко та В. Сичової.

1. Що називають *реченням*?

А. Слово або декілька слів, зв'язаних за змістом та граматично, які виражають закінчену думку.

Б. Групу слів, яка зв'язана граматично, і називає предмет, ознаку або дію.

В. Декілька слів, що виконують однакову синтаксичну роль та стосуються одного й того самого слова.

Г. Слова, які передають повідомлення лише позитивного характеру.

2. На що вказує **підмет**?

А. на дію предмета, про який йдеться в реченні і відповідає на питання *що робить? що зробить?...*

Б. На ознаку предмета, про який йдеться в реченні і відповідає на питання *який? яка? яке?*

В. Особу чи предмет, про які йдеться в реченні і відповідає на питання *хто? що?*

Г. На предмет і відповідає на питання непрямих відмінків.

3. На що вказує **присудок**?

А. на дію предмета, про який йдеться в реченні і відповідає на питання *що робить? що зробить?...*

Б. На ознаку предмета, про який йдеться в реченні і відповідає на питання *який? яка? яке?*

В. Особу чи предмет, про які йдеться в реченні і відповідає на питання *хто? Що?*

Г. На предмет і відповідає на питання непрямих відмінків.

4. Що є **граматичною основою речення**?

А. Словосполучення

Б. Підмет і присудок

В. Лише підмет

Г. Підмет і означення

5. Знайдіть варіант відповіді, в якій указані **ознаки речення**

А. Складається щонайменше з двох слів; має головне і залежне слово

Б. Може складатися з одного слова, декількох слів; має граматичну основу

В. Має головне і залежне слово; виражає закінчену думку

Г. Має граматичну основу; складається щонайменше з декількох слів

6. Знайдіть варіант відповіді, в якій правильно виділено **підмет**

А. Козаки їхали вже другу ніч

Б. Тепер їх ніщо не лякало

В. Дід швидко пройшов той складний шлях

Г. Хата стояла неподалік від церкви

7. Знайдіть варіант відповіді, в якій правильно виділено **присудок**

А. Веселий гамір розливався навкруги

Б. Марічка шукала свою хустинку цілий день

В. Хлопчику залишилось пройти зовсім небагато

Г. Мар'янка вже пішла до школи

Отже, нами було виявлено основні принципи та правила побудови тесту з української мови, враховуючи вікові особливості учнів п'ятого класу та на цій основі розроблено тестові завдання до вправ з підручника для п'ятого класу «Українська мова» С. Єрмоленко та В. Сичової.

Список використаних джерел

1. Weir C. Understanding and Developing Test. – New York, London: Prentice Hall Europe.1993. 107 p.

2. Аванесов В.С. Определение качества знаний школьников с помощью тестов. Режим доступа: <http://www.botik.ru/~murc/>.

3. Барабанова Н. Методика створення тестів знань студентів з дисциплін комунікативно-інформаційного циклу. [Електронний ресурс]. Режим доступа:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/vkp/2010_8/st_9_10.pdf

4. Булах Є. Створюємо якісний тест: навч. посіб. Київ: Майстер-клас, 2006 160 с.

5. Матвієнко В.М. Тестовий контроль, його можливості, місце в навчальній роботі та умови ефективного впровадження : навч. Посібник. Умань : Агротек, 2006. 420 с.

6. Милютіна І.М. Тестування як ефективний метод перевірки професійної компетентності студентів. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/15024/
7. Панков А. Болонський процес в Україні: pro et contra. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.software-testing.ru>.
8. Паращенко Л.І. Тестові технології у навчальному закладі : метод. Посібник. Київ : ТОВ «Майстерня книги», 2006. С. 24–37.

*Анастасія Деркач
студентка IV курсу СВО бакалавра
факультету філології й журналістики
імені Михайла Стельмаха
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
(Наук. керівн. – д. філол. н., проф. Іваницька Н.Л.)*

ВИВЧЕННЯ БУДОВИ СЛОВА В 5 КЛАСІ : ВАРІАНТИ ОДНОГО УРОКУ

У сучасних програмах з української мови з важливе місце відводиться вивченню морфемної структури слова та елементів словотвору. Засвоєння цього матеріалу сприяє збагаченню дітей певною сумою знань про мову, осмисленню ними закономірностей правопису, а також розвитку логічного мислення й мовлення молодших школярів. Засвоюючи теоретичні відомості, учні розвивають на їх основі морфемно-аналітичні, конструктивні уміння і навички вживання споріднених слів у мовленнєвій практиці. Вивчення розділу «Будова слова» позитивно впливає на учнівське мовлення, тому що дає можливість зрозуміти функціональну роль кожної морфеми, усвідомити шляхи поповнення лексичного складу рідної мови.